

Eerste Rondeelstal in aanbouw

Het innovatieve stalontwerp Rondeel komt in de praktijk bij een pluimveehouder in Barneveld. De Dierenbescherming heeft twee sterren van het Beter Leven Keurmerk toegezegd aan eieren uit dit staltype. Rondeel is een ontwerp uit het project Houden van Hennen, waarin de wensen en behoeften van maatschappij, de kippen en de pluimveehouder bij elkaar komen. Voor de realisatie van de Rondeelstal is een consortium opgezet met meerdere pluimveehouders, stalinrichter Vencomatic, ZLTO, Transforum, Dierenbescherming en Wageningen UR. Vencomatic heeft Rondeel bv opgericht om het schetsontwerp uit te werken tot praktijkrijpe stal.

De ronde stal bestaat uit vijf taartpunten die elk ruimte bieden aan 6.000 leghennen. Elke taartpunt omvat drie type verblijven, die zo zijn ontworpen dat leghennen er hun natuurlijke gedrag kunnen uiten. De nachtverblijven zijn voor eten, drinken, rusten en eieren leggen; de dagverblijven voor scharrelen en stofbaden en het buitenverblijf – de 'bosrand' – voor scharrelen, verkennen en beschutting zoeken. De strook rondom de stal zorgt ervoor dat mensen de kippen kunnen zien en het zorgt voor een goede landschappelijke inpassing. In de centrale middenkolom is een werk-

ruimte voor de pluimveehouder en een bezoekersruimte met doorloop naar een van de dagverblijven waar mensen de kippen van dichtbij kunnen zien. In het derde vertrek staat het mestdrogingssysteem. *Meer informatie: Peter Groot Koerkamp, e peter.grootkoerkamp@wur.nl*

Betere kwaliteit onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs kan flink omhoog als er werkplaatsen zijn waar docenten, onderzoekers en bedrijfsleven per regio samenwerken. Dat kwam naar voren tijdens de derde Community of Practice van het project Ondernemerschap in Beweging, georganiseerd door het Citaverde College.

De deelnemers – docenten en onderzo-

kers – zien de noodzaak een deel van het onderwijs anders te organiseren. Docenten hebben vaak geen tijd hun vakkennis op peil te houden en onderzoekers missen een podium om hun kennis door te laten stromen naar onderwijs en praktijk. Bovendien moeten leerlingen leren wat er in de praktijk speelt, wat mensen beweegt en hoe de maatschappij denkt.

Al die problemen zijn aan te pakken door structurele samenwerking, in wat de deelnemers werkplaatsen noemen. Onderzoekers brengen hun vragen in en gezamenlijk met docenten en onderzoekers rolt hier een leeropdracht uit. Het komend jaar wordt het idee verder uitgewerkt.

Meer info: Harry Kortstee, e harry.kortstee@wur.nl

Welzijn van kweekvis beheersen

Biologische kweek van vis in Nederland is een stap dichterbij gekomen. Onderzoekers van Wageningen UR hebben voor Afrikaanse meerval en Nijltilapia welzijnsindicatoren ontwikkeld. Hiermee is te achterhalen hoe het gesteld is met het welzijn van de kweekvis. In de biologische (Europese) regelgeving is dierenwelzijn een van de belangrijkste criteria voor biologische kweek. Gecertificeerde biologische visteelt vindt op dit moment alleen plaats in het buitenland onder "natuurlijke" omstandigheden in vijvers, doorstroomsystemen in een beek of rivier en in kooien op zee. In Nederland wordt vis vrijwel uitsluitend gekweekt in gesloten recirculatiesystemen op het land. Het water waarin de vissen zich bevinden, wordt hergebruikt en gezuiverd. Dit proces is goed te beheersen, maar er zijn twijfels of het welzijn van de dieren hoog genoeg is om als biologisch gecertificeerd te worden. Wageningen UR heeft nu een methode ontwikkeld om in te schatten wat de effecten op dierenwelzijn zijn van diverse factoren

innovatie kort

zoals waterkwaliteit, voeropname, beschadigingen aan het dier, het sorteerproces en het proces van bedwelmen en doden.

Info: *Marnix Poelman*,
e marnix.poelman@wur.nl

Koppeling glastuinbouw en varkenshouderij

Het combineren van een varkensstal met een tuinbouwkas levert in theorie grote voordelen op. Toch is die combinatie er nog niet. Zo'n twintig specialisten uit de regio Venlo hebben zich daarom tijdens een workshop verdiept in de kansen van zo'n koppeling. Ze willen nagaan welke voordelen bedrijven hebben en of er een koppeling van de grond is te krijgen.

Het voordeel voor de glastuinbouw is onder meer dat deze overtollige warmte en CO₂ uit de stallucht kan gebruiken. Een varkenshouder kan dankzij de koppeling urine en mest aan de bron scheiden, en hij is verzekerd is van de afzet van zijn reststromen. Enkele ondernemers hebben plannen om lokaal elkaars kringlopen te gaan sluiten. Er wordt nu gekeken hoe dit initiatief ondersteund kan worden.

Info: *Wouter Verkerke*,
i wouterverkerke@wur.nl

Behoeften analyseren in Varkansen

Wetenschappers, varkenshouders, ketenpartijen en beleidsmakers ontwerpen samen een nieuwe varkenshouderij in het project Varkansen. Begin 2010 worden de ontwerpen aangeboden aan minister Verburg van LNV.

Voor het ontwerpen van een nieuwe varkenshouderij hebben onderzoekers de behoeften geanalyseerd van het varken, de varkenshouder, de burger en het milieu. Voor de behoeften van het dier is aangesloten bij de tien basisbehoeften, zoals die

zijn geformuleerd voor vleesvarkens in de ComfortClass. Voor groepen als dragende zeugen of biggen zijn er extra voorwaarden aan toegevoegd, zoals de behoefte aan nestbouwgedrag. Varkenshouders hebben niet allemaal dezelfde behoeften, constateren de onderzoekers. Ze streven wel allemaal economische duurzaamheid na, maar de een wil graag meer erkenning van de samenleving, terwijl een ander zijn persoonlijke gezondheid belangrijker vindt. Ook burgers variëren in hun behoeften. De een wil dat dieren als gelijken worden behandeld, terwijl de ander de nadruk legt op voedselveiligheid. Bij milieu gaat het om zaken als vrij zijn van schadelijke stoffen en om biodiversiteit.

Info: *Onno van Eijk*, e onnovaneijk@wur.nl,
i www.varkansen.wur.nl

Internationale uitwisseling visserij-innovaties

Alleen als vissers, onderzoekers en beleidsmakers intensief samenwerken is de visserij duurzaam te maken. Dat betekent dat ze nieuwe vindingen, ideeën en technologieën met elkaar moeten delen. Dit is de belangrijkste conclusie na afloop van de Fisheries Innovation Conference in november.

Voor deze conferentie kwamen ruim 120 vissers, beleidsmedewerkers en onderzoekers uit vijf verschillende landen bijeen in Rotterdam om ervaringen uit te wisselen over innovaties in de visserij. De organisatie van de conferentie lag in handen van Wageningen UR in opdracht van het ministerie van LNV. Naast discussies over wat nodig is om innovaties te bevorderen, presenteerden dertien vissers hun initiatieven en vooral ambities. Zo kwamen verschillende technische oplossingen aan de orde om brandstof te besparen en schade aan het bodemleven te beperken. Dat innoveren verder gaat dan technische oplossingen, liet Mike Park uit Schotland

zien. De Schotten hebben een systeem waarbij vissers met aanpassingen aan het vistuig extra zeedagen kunnen verdienen, en als ze zich niet aan de regels houden, zeedagen verliezen. Schipper Klaas-Jelle Koffeman uit Urk benadrukte tijdens zijn presentatie nogmaals het belang van samenwerken: 'De kennis is er. Als we deze kennis en ervaringen samen willen delen, dan ontstaan oplossingen voor alle problemen. Ieder van ons heeft een deel van de oplossing zelf in handen.' Elkaar stimuleren en het initiëren van innovaties is de formule tot succes, aldus de deelnemers.

Info: *Josien Steenbergen*,
e Josien.Steenbergen@wur.nl,
i www.fisheriesinnovationplatform.com/conferences/

Ondersteuning multifunctionele bedrijven

Agrariërs met een multifunctioneel bedrijf krijgen ondersteuning bij de professionalisering van hun activiteiten in het project GROEI.kans!. Dit grensoverschrijdende project wil innovatie op gang brengen op het gebied van boerderijeducatie, streekproducten en plattelandstoerisme. ZLTO, LLTB, Wageningen UR en 24 Belgische en Nederlandse partners, waaronder de Belgische Boerenbond, hebben hiervoor de krachten gebundeld. Financiering komt onder meer uit het Interreg-programma.